

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים בעל מהימן.....1
ב. כותבין שובר.....2

דף טז.

א. טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים בעל מהימן

התבאר לעיל דף טו. שהאשה שטוענת ואומרת לבעלה בתולה נשאתני וכתובתי מאתים, והבעל כשגרשה, או היורשים¹ כשנתאלמנה, אומרים אלמנה נישאת ואין לך אלא מנה, והכתובה נאבדה², או במקום שאין כותבין כתובה, אם יש עדים³ שעשו לה בעת נישואיה כמנהג הבתולות וכמלבוש שרגילין להלביש בתולות או בשאר דבר ידוע לעשות לבתולות לפי מנהג העיר, כתובתה מאתים.

ואם אין עדים שיכולים להעיד בזה, אינה נאמנת ואינה נופלת אלא מנה⁴, והבעל צריך לישבע.

¹ אע"ג שיורשים שמא הם שהרי אינם יודעים והיא ברי וכבר התבאר לעיל דף יב: שבטענת ברי גובה מאתיים כאן טענות יורשים הוי כטענות ברי דאנן מענינן בשביל היורשים כל מה דהיה אביהם יכול לטעון כ"כ הרא"ש. ב"ש שם כא

² כשהבעל קיים מיירי שהיא טוענת אבד ז. מיהו גבי יורשים צ"ל דמיירי שנאבד בעדים בענין דלא מצי לטעון פרעתי דאל"ה לא היתה גובה מן היורשים כלל דשמא הוי טוען אביהם פרעתי, אי נמי דמיירי בהודה קודם מותו שלא פרע. הפלאה קנטרס אחרון שם.

³ אפי' היכא די"ל פרעתי אינו נאמן במיגו פרעתי משום דהוי מיגו במקום עדים. ב"ש שם כב. ועיין בהפלאה קונטרס אחרון שם שכתב שאינו נאמן להכחיש המנהג שעשו שלא כדין, דמיגו במקום מנהג מדינה לא אמרינן.

⁴ ואע"ש שרוב נשים בתולות נשאות, לדעת תוד"ה כיון אין הולכים בממון אחר הרוב, ולדעת ת"י הכא הולכים אחר הרוב כיון שמצטרף לחזקת הגוף שהיא בתולה, רק כיון שרוב נשים יש להן קול שנישאו בתולות זו הואיל ואין לה קול איתרע רובא כמבואר בגמ'.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

יש מי שאומר⁵ שנשבע הבעל שבועה דאורייתא, שהרי הוא מודה מקצת⁶. ויש אומרים⁷ שאין זה אלא במקום שכותבין כתובה ונאבדה⁸, אבל במקום שאין כותבין כתובה, הרי זה כטוען הילך⁹ ואינו נשבע אלא שבועה היסט ונפטר. ואם יש עדים שנאבדה הכתובה באונס, ובעת הגירושין טוען הבעל שאין לך אלא מנה, בכל מקרה אינו נשבע אלא שבועת היסט¹⁰.

ואם אין עדים, והוא מודה שעשו לה מנהג הבתולות, אך אומר שהיה זה בטעות ובאמת בעולה אלמנה או גרושה היתה, יש מי שאומר שהרי הוא נאמן ואין לה אלא מנה¹¹.

דף טז:

ב. כותבין שובר

הבא¹² לפרוע חובו ואמר המלוה אבר לי השטר, וחושש הלוח שמא אחר שיפרע לו יוציא השטר בבית אחר ויתבענו שוב, אין הלוח יכול לומר לא

⁵ דעה ראשונה במחבר שם והיא דעת הרמב"ם פט"ז דאישות,

⁶ וכי תימא שהרי הוא כפירת שיעבוד קרקעות, ואין נשבעין שבועה דאורייתא על כפירת שיעבוד קרקעות. אין זה קושיא שכיון שהנאונים תקנו שתגבה כתובה ממטלטלין חזרה כתובה להיות אינה כפירת שיעבוד קרקעות בלבד אלא גם כפירת מטלטלין וחייב שבועה דאורייתא כמודה מקצת. מ"מ שם והלבוש. והראב"ד חולק וס"ל שלעולם היא שבועת היסט, דהוי כפירת שיעבוד קרקעות. ועיין הפלאה קונטרס אחרון שם שכתב שדעת הרמב"ם שאף על גב דאין אשה גובה כתובתה אלא מן הקרקע מ"מ ע"כ צ"ל דאפ"ה גופו של הבעל משועבד לה כמ"ש התוס' והרא"ש ריש פרק אף על פי, דמהאי טעמא משועבדים הנכסים שקנה אח"כ דמשעבד את הגוף מיד לזה החוב אפי' אין לו עתה נכסים. ומהאי טעמא נראה דגם קודם תקנת הנאונים אף על גב שאינו גובה ממטלטלי' מ"מ החיוב והשיעבוד הוא על גופו, א"כ אף על גב דבכתובה ליכא שיעבוד נכסים באין לו קרקע מ"מ איכא שיעבוד הגוף עד שישלם, ואם תפסה ממנו ממטלטלין אינו יכול להוציא מתח"י כמ"ש בריש סי' ק'. וגדולה מזה כתב שם דאפי' ממטלטלי' שביד אחרים יכולה לגבות מדר"נ ע"ש. ומזה הטעם נראה דאפי' אם אין לו נכסים כלל חייב לישבע אם הודה במקצת משום שיעבוד החוב שחל על גופו. ועיין אבנ"מ שם

⁷ רמ"א שם מהמ"מ

⁸ כיון שהבעל יכול למעון ולומר פרעתי, כשהוא מודה ואומר לא פרעתי אלא אלמנה נשאתיה וכתובתה מנה והיא אומרת בתולה נשאתי וכתובתי מאתים הרי זה מודה במקצת.

⁹ דבאותן המקומות אינו נאמן לומר פרעתי בעיקר הכתובה אלא אם כן הביא ראיה, דהוי ליה טוען אחר מעשה בית דין והטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום, הילכך האי מנה דמודה ביה הוי ליה הילך, כיון שאין לו טענה ליפטר ממנה, ואיך מנה הוי ליה כופר בכל ופטור משבועה דאורייתא

¹⁰ שאז אין לו טענה לו' פרעתי דקי"ל אין אדם פורע קודם זמנו אף על גב בעלמ' קי"ל כשאבד המלוה השטר י"ל הלוח פרעתי אפילו תוך הזמן היינו דוק' כשיש ריעותא לפנינו דהא השטר אין בידו מ"ה יכול לו' פרעתי אפי' תוך זמנו אבל כשידוע שנאבד ממנו באונס א"י לו' פרעתי תוך זמנו וכאן יפה כחה עוד מחמת שהוא תנאי ב"ד. וממילא טענת מנה הרי זה הילך ואין שבועה דאורייתא. ב"ש שם לב וכמ"ז יט

¹¹ הפלאה קונטרס אחרון שם שהרי הפה שאסר וכו' אף על גב דמינו במקום מנהג מדינה לא אמרינן, כיון דאין המנהג ידוע אלא על פיו, נאמן לומר שעשו שלא כדיון. אלא דיש לפקפק ע"ז קצת דבשלמא אם לא ידענו המנהג כלל והוא אומר שכן המנהג, הו"ל מינו בעיקר המנהג כמו בנאמנות, אבל הכא שידענו המנהג אלא שלא ידענו אם נעשה כן הרי הוא נגד המנהג.

¹² שו"ע ונו"כ חו"מ נד ב

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אפרע לך עד שתחזיר לי שטרי, אלא הרי זה יכתוב לו שובר כלומר קבלה על התשלום, ויפרע לו כל חובו.

אך מפני שחושש הלוח שמא יאבד שוברו וזה ימצא השטר ויתבענו פעם אחרת, יכול הלוח להחרים סתם על מי שכובש שטרו וטוען שאבדו.

וכן הבעל שמגרש את אשתו ואשתו תובעת ממנו כתובתה, וטוענת שאבדה הכתובה, או שיש עדים שאבדה הכתובה, אינו חייב לשלם לה אלא אם תכתוב לו שובר על פירעון כתובתה¹³.

¹³ מבואר מדברי הגמ'.